జట్కా బండి శిథిలావస్థలో ఉన్న ఆ ఇంటి ముందు ఆగింది. లలితాంబ బండి దిగి వరండాలోకి అడుగు పెట్టింది.

అరుగంతా అంగుళం మందాన దుమ్ము పేరుకు పోయి వుంది. ఇంటి పై కప్పులోని పెంకులు చెదరినచోట్ల సూర్యరశ్మి లోపలికి పడుతోంది.

తుప్పుపట్టిన తాళం ఒక పట్టాన ఊడి రాలేదు. తలుపు తీయగానే పెద్ద మండువా లోగిలి -గుప్పుమని గబ్బిలాల కంపు ఒక్కసారిగా ఆమెను చుట్టు ముట్టింది.

ముందురోజే వర్షం పడినట్లు గుర్తులు ఇంట్లోని అణువణువూ ఋజావు చేస్తున్నాయి.

చెమ్మగిల్లిన గోడలు చిత్తడి కంపు కొడుతున్నాయి.

పైకప్పు ఒక పక్కకు గజం మేర జరిగిపోయి వుంది. అందులోంచి విచ్చలవిడిగా వరుణుడు చేసిన వీర విహారంతో గదుల్లోగల గచ్చుమీద అక్కడక్కడ నీటి మడుగులు.

దట్టంగా పట్టిన బూజు ఏదో భూత గృహాన్ని తలపిస్తోంది.

లలితాంబకు ఇల్లంతా చూసేసరికి బావురుమని దుఃఖం ముంచు కొచ్చింది. తను కోరుకున్నదేమిటి జరిగిందేమిటి?

నిత్య కల్యాణం పచ్చతోరణంగా ఉండే ఇల్లు ఎలా అయిపోయింది?

ముగ్గురు కొడుకులకీ ఉద్యోగాలు వచ్చాక ఈవిడ పెంకుటిల్లు పెద్ద భవంతిగా మార్చి ఇన్నాళ్ళూ తను బ్రతుకుతెరువు కుపయోగపడిన సంగీతాన్ని సంగీతం కోసం - తన జీవిత సార్థకత కోసం భగవదారాధనకు వినియోగించుకోవాలనుకుంది. కాని కొడుకు లంది వచ్చాక కూడ ఎందుకో - చాల కాలం తనూ ఆయనా ఇక్కడే ఉండిపోవలసి వచ్చింది.

ఒకడిది ఆర్నెల్లు కేంపుల్లోనే తిరిగే ఉద్యోగం -

రెండోవాడు చాలీచాలని జీతంతో ఇరుకు అద్దె కొంపల్లో వాడి కుటుంబానికే సరిపోక అవస్థపడే వాడు.

మూడోవాడు డాక్టర్, వచ్చేపోయే పేషంట్సతో, చుట్టాలు పక్కాలతో ఇల్లు గలగలలాడేది.

'లలితా!'- సుందర్రామయ్యగారి పిలుపు లలితాంబను ఈలోకంలోకి తెచ్చింది.

"బండివాడికి బాడుగ ఇచ్చేసారా?"

"ఇచ్చేసాను గాని నువ్వేమిటి అలా కూలబడి పోయావు? పాపం కన్నతల్లివి ఎంత బాధను గుండెల్లో దాచుకోవాలో? శకుంతలను అత్తారింటికి పంపుతూ కణ్వుడంతటి మహర్షి కన్నీళ్ళు పెట్టుకున్నాడట. కాళిదాసు ఆడపిల్లను అత్తారింటికి పంపే ఘట్టాన్ని ఏం వర్ణించాడని? మనమనగా ఎంత చెప్పు లలితా? అయినా శుభమా అని మన బంగారు తల్లి భ్రమరను అత్తారింటికి పంపి ఇల ఏడుస్తూ కూర్చుంటావా? ఆడపిల్ల వెళ్ళిపోయిన ఇల్లు ఎంత బావురుమని కళావిహీనంగా ఉందో చూసావా? సర్లే- కాని నాలుగు మెతుకులు ఉడకెయ్. ఎప్పుడో వియ్యాల వారింట్లో తిన్న భోజనం. నాకు ఆకలి మండిపోతోంది.

సుందర్రామయ్య వాగ్ధాటి గంగా ప్రవాహంలా సాగిపోయింది.

భగవంతుడా? నా కెంతటి ఖర్మ రాసిపెట్టావురా. మతిభ్రమలోనైనా ఈయన సుఖపడుతున్నాడని ఆనందించాలో - ఈ ధోరణికి తను పడుతున్న అవస్థలకి దుఃఖించాలో?'- లలితాంబకు కళ్ళలో నీళ్ళూరాయి.

సుందర్రామయ్య దంపతులకు ముగ్గురు కొడుకులు - లేక లేక అపురూపంగా ఆడపిల్ల కలిగింది. కూతురంటే సుందర్రామయ్యకు పంచ ప్రాణాలు.

'భ్రమరా భ్రమరా' అంటూ ఐదేళ్ళ పల్లవి ఒక్కక్షణం కిందకి దింపేవారుకాదు. కాని ఒకసారి

కుమారి ఎ.వి. శేషారత్నం

వేసవి శెలవులకి సుంద్రరామయ్య అన్నగారింటికి వెళ్ళినపుడు, భ్రమర పెద నాన్నగారి పిల్లలతో ఆటల్లో పడిపోయి తండ్రిని నిర్లక్ష్యం చేసింది. కాని భ్రమర ఎంత ఆటల్లో మునిగిపోయినా ఆ పిల్ల సంతోషాన్ని కాదనడం ఇష్టంలేక ఆడినంతసేపు ఆగి వచ్చేదాక సుంద్రరామయ్య భోజనం చేసే వాడుకాదు.

'ఏమిట్రా సుందరం! మరీ అంత గారాబం ఆ పిల్లకీ పనికిరాదు, అంత ఆత్మీయత నీకూ మంచిది కాదు. రేప్పొద్దుట అది అత్తారింటికి వెళ్ళిపోయినా కూడా తిరిగి వచ్చేదాకా పచ్చి మంచినీళ్ళు ముట్టేలాలేవు. ఆడపిల్ల పరాయి సొమ్ము ముద్దూ ముచ్చటా చూసుకోవలసిందేకాని అతి పనికిరాదు సుమా? ఏమమ్మా లలితా! నువ్వైనా వాడిని మందలిస్తావా? లేక వాడికి తందానతాన అంటున్నావా?'

వెంకట్రావు - సుంద్రరామయ్య వేలు విడిచిన అన్నగారు. లలితాంబను కేకలేసారు

'ఏం చెయ్యను బావగారూ! మీ తమ్ముడి ధోరణి చూస్తున్నారుగా. పెద్దాడు కాలేజీలో కొచ్చాడు. వాడి గురించే పట్టించుకోరు. ఇక మిగిలిన పిల్లలు రేపో మాపో హైస్కూలు దాటి కాలేజీ చదువు కొస్తారు. ఈయన కెంతసేపూ గారాల కూతురు ధ్యాస తప్ప మరోటి తో చదు. ఆడదాన్ని ఎంతకని వేగను? మీరేమన్నా కాస్త కూకలేస్తారనే అసలిక్కడికి ప్రయాణం కట్టినాను అత్తయ్యగారే కూతురి రూపంలో పుట్టి ఋణం తీర్చుకుంటున్నారు అంటా రాయన అందుకే భ్రమరాంబ అని ఆవిడ పేరే పెట్టారు పిల్లమీద ఈగ వాలనివ్వరు అదెంత రణపెంకిలా తయారయిందో చూసారా! ఒకసారి దానికి ఒళ్ళు వెచ్చబడితే జ్వరం ఉన్న పదిరోజులూ ఈయనా లంఖణాలు చేసి ప్రాణంమీదికి తెచ్చుకున్నారు ' కళ్ళు తుడుచుకుని చెప్పింది లలితాంబ.

'అన్నట్టు లలితా! మ్యూజియానికి వెళ్ళిన పిల్లలు తిరిగొచ్చారా? అసలే వర్షాకాలం ఏమిటో పిల్లకాయలు చెప్పిన మాట వినరు. 'చెల్లాయిని తీసుకెళ్తా చిన్నాన్నా' అని నా ప్రాణం తీసారు. సరిగ్గా ఇంటికి చేరేదాక భయమే '

సుంద్రరామయ్య మాటలకు లలితాంబ గాఢంగా నిట్టూర్చింది.

'మీదంతా చాదస్తం వెళ్ళిన వాళ్ళంతా కూడ పిల్లలే. మీ కూతురొక్కతేకాదు ఏం భయపడ కండి.'

లలితాంబ నోట్లో మాట నోట్లో ఉండగానే బావగారి పిల్లలంతా ఘొల్లుమంటూ వచ్చారు.

సుంద్రరామయ్యగారి గుండె లవిసిపోయాయి. వచ్చిన పిల్లల్లో భ్రమర లేదు

వెంకట్రావుగారు కూడ కంగారు పడ్డారు

'నాన్నా! మరే భ్రమర చెల్లాయి మేము మ్యూజియం నుంచి వస్తొంటే .

'ఏమయింది? పిల్లేదీ'- గావు కేక పెట్టారు సుంద్రరామయ్యగారు

'ఇందాక వర్షం పడిందికదా! మెయిన్ రోడ్డంతా నీరే మేమంతా చేతులు పట్టుకుని వస్తూంటే భ్రమర చెల్లాయి లోపలికి కూరుకు పోయింది మేమెంత లాగినా రాలేదు. కొట్టుకుపోయింది -ఘొల్లుమని ఏడుపులు-

'అమ్మో నా బిడ్డ'- విరుచుకు పడిపోయారు సుంద్రరామయ్యగారు.

మునిసిపాలిటీవాళ్ళు ఏదో రిపేరుకని తెరిచి ముయ్యడం మరిచిపోయిన డ్రైనేజిలో పడి కొట్టుకు పోయి మరో నాలుగ్గంటలకి ఎంతో ప్రయత్నంమీద ఎక్కడో దొరికింది భ్రమర

ఆయన్ని రానీయకుండా ఎంత ప్రయత్నించినా సుంద్రరామయ్యగారు ఉబ్బి వికృతంగా కనుగుడ్లు పొడుచుకొచ్చిన కూతురి శవాన్ని పదేపదే ముద్దు

పెట్టుకుంటూ గుండెలు బాదుకున్నారు. అప్పట్నుంచే ఆయన మతి భ్రమించింది. అన్ని పనులూ మామూలుగానే చేసేవారు. ఒక్క కూతురి మరణాన్ని మాత్రం నమ్మేవాడు కాదు. భ్రమర పెద్దదవుతున్నట్టు దానికి ఓణీలు కొని తేవడం, పిల్లకి పెళ్ళి సంబంధాలు చూడాలంటూ ఊళ్ళు తిరిగి డబ్బు తగలేయడం, సంబంధం కుదిరిందంటూ కట్నం కోసం లలితాంబను పీడించడం, పిల్ల పెళ్ళి ఖర్చు అంటూ అట్టహాసం చెయ్యడం నిత్యకృత్యాలై పోయాయి.

ఆ వూళ్ళో అంతా ఆయన ధోరణికి అలవాటు పడిపోయారు. ఎవరైనా 'నీ కూతురెక్కడుంది? చచ్చిపోయిందిగా' అని పొరబాటున అన్నా వాళ్ళ మీదపడి రక్కేసి బీభత్సం సృష్టించేవారు.

'అమ్మమ్మా! అత్త మీకీ పాలు. పెరుగు ఇచ్చి రమ్మంది'-కరణంగారి మనుమరాలు రెండు గిన్నెలు అలమారాలో పెట్టింది.

'టీచర్! అమ్మ మిమ్మల్నిపూటకి కూరలేం చెయ్యొద్దంది. సాయంత్రం నేను వేడి వేడిగా తెచ్చి పెడతానులెండి'-శిష్యురాలు సుధ పరిగెత్తుకొచ్చింది.

'అత్తమ్మా! కాఫీ!'- ఎదురింటి పంకజం కూతురు సీత రెండు ఇత్తడి గ్లాసులలో పొగలు కక్కుతున్న కాఫీని తెచ్చి లలితాంబకీ. సుందర్రామయ్యకీ ఇచ్చింది.

'ఏమ్మా సీతా నీ కొడుకు బాగున్నాడా? స్కూల్లో వేసావా?' ఆప్యాయంగా లలితాంబ పలకరించింది.

'వేసానత్తమ్మా! అమ్మ ఈసారి మిమ్మల్ని ఈ ఊర్నించి కదలనివ్వనంటోంది. నా కూతురికి కూడా మీరే సంగీతం చెప్పాలిట. ఆయన కీ వూరు ట్రాన్స్ఫరయింది'- సీత నవ్వింది.

లలితాంబ గాఢంగా నిట్టూర్చింది. ఈ పిల్లలు ఈ వూరు, ఇల్లు ఆయనకి మతి స్థిమితం తప్పినప్పట్నుంచి ఎంతగా ఆదుకోకపోతే తన బిడ్డలను

మేఘరంజని

ప్రయోజకులను చెయ్యగల్గింది? ముఖ్యంగా ఈ పెంకుటిల్లు తమ వంశానికి రక్షణగా తలనీడ దాచుకో నివ్వడమే కాదు ఎన్నో ఆర్థిక ఇబ్బందులను అధిగమింపచేసింది.

పెద్దాడికి జబ్బు చేస్తే ఆయనకి ఎక్కడా డబ్బు దొరకనపుడు ఈ ఇంటిని తనఖా పెట్టారు. నెమ్మదిగా జీతంలో అప్పు తీర్చేవారు.

మూడోవాడికి మెడిసిన్‌లో సీటొచ్చినపుడు వాడు తనని చేర్పించకపోతే చచ్చిపోతానని గోల పెడితే ఒంటి రెక్కయినా తను ధైర్యంగా ఈ పెంకుటింటిమీదే అప్పు తెచ్చింది.

నలభయ్యేళ్ళక్రితం తన అత్తగారు ఇంటి బాధ్యతను కొత్త కోడలుగా ఈ గడపలో అడుగుపెట్టినపుడే తనకి ధారాదత్తం చేస్తూ: అమ్మడూ లలితా! ఇది తర తరాలనుంచి వస్తున్న పెంకుటిల్లు. మన అందరి జీవితాలూ ఇందులో వెళ్ళిపోవల్సిందే. ఎన్నో కష్ట సుఖాల్లో కన్న తల్లిలా ఆదుకున్న ఈ ఇంటిని పెంకుటిల్లని చిన్న చూపు చూడకు. ఎలాంటి పరిస్థితుల్లోనూ దీన్ని అమ్మకండి. వాడొక వెర్రిబాగులవాడు. ఇంటి మహలక్ష్మిని నువ్వే నిగ్రహించుకు రావాలి.' అందావిడ.

కూతుళ్ళ ఇళ్ళలో ఎంతకాలం ఉన్నా చచ్చిపోయే టైము ఎలా తెలిసిందో ఆ సమయానికి ఈ గడపచేరి ఇక్కడే ప్రాణం వదిలింది. అపుడు అత్తగారి శ్రాద్ధ కర్మలకి మళ్ళీ ఈ ఇల్లే ఆదుకుంది. లేకపోతే అంతంతమాత్రం జీతంతో వేలకి వేలు ఖర్చు పెట్టి ఘనంగా ఆవిడ అంతిమ యాత్ర చేయించడం తమ తరమా?

ఇంటి యజమానికి మతి స్థిమితం తప్పినపుడు తనని కన్న తల్లిలా ఆదుకుంది. ఈ ఇల్లే తగ్గుతుందనే వెర్రి నమ్మకంతో ఆయన్ని తీసుకుని ఎన్నో ఆసుపత్రులు చుట్టూ, డాక్టర్ల చుట్టూ తిరిగింది. డబ్బంతా అయిపోయాక మళ్ళీ ఇక్కడికే చేరింది.

తన చిన్నతనంలో మొదలుపెట్టి నేర్చుకున్న సంగీతం జీవనాధారమయింది. పదిమంది పిల్లలకి సంగీత పాఠాలు చెప్పుకుంటూ బిడ్డల్ని చదివించింది. రెండేళ్ళకి పెద్దాడు అందొచ్చాడు. మరో ఏడాదికి రెండోవాడు. మొన్న రెండేళ్ళక్రితం

ఆటలు – అద్భుతాలు

మొట్టమొదటి బెలూన్ పోటీలు

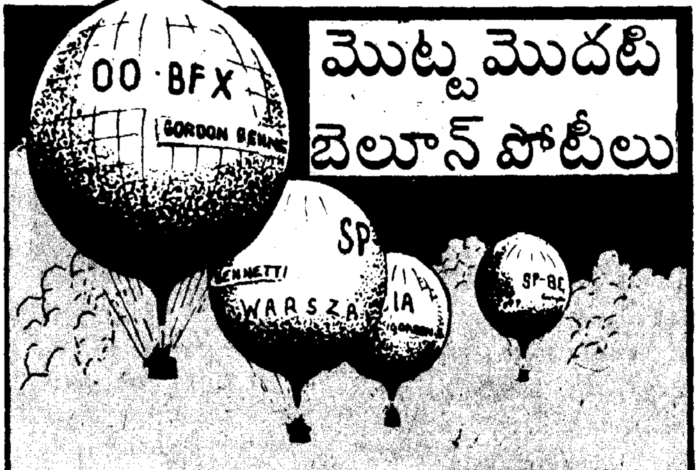

మొట్టమొదటి అంతర్జాతీయ బెలూన్ పందాలు 1906లో పారిస్‌లో జరిగాయి. ఏడు దేశాల నుంచి 15 మంది అభ్యర్థులు పాల్గొన్నారు. 22 గంటల 28 నిమిషాల పాటు గాలిలో తేలియాడి 395 మైళ్ళ దూరం ప్రయాణించి, ఇంగ్లండ్‌లోని యార్క్ షైర్‌లో నేల మీదికి దిగిన ఒక అమెరికన్ ఈ పందెంలో గెలుపొందారు.

DIST. BY ASIA FEATURES

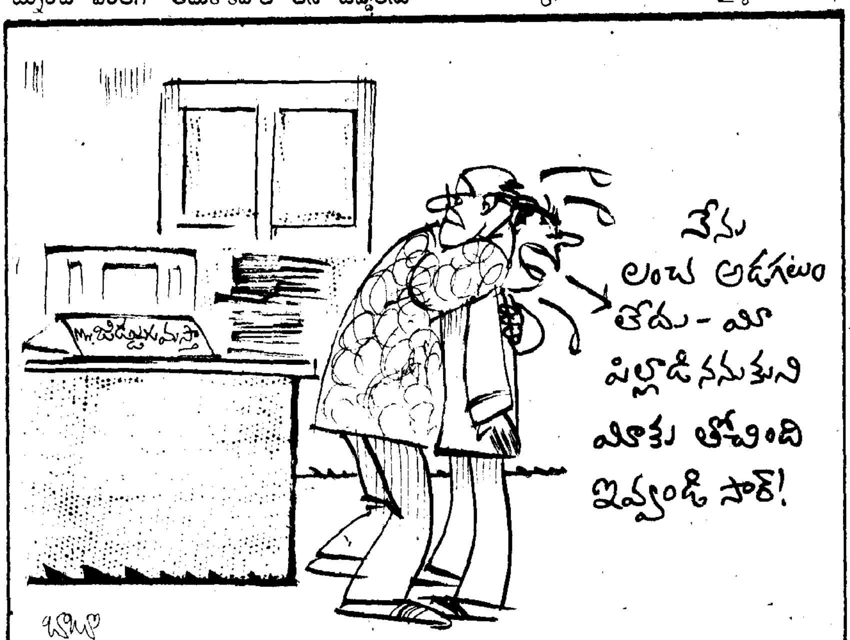

వేగంలో మొదటి మహిళ

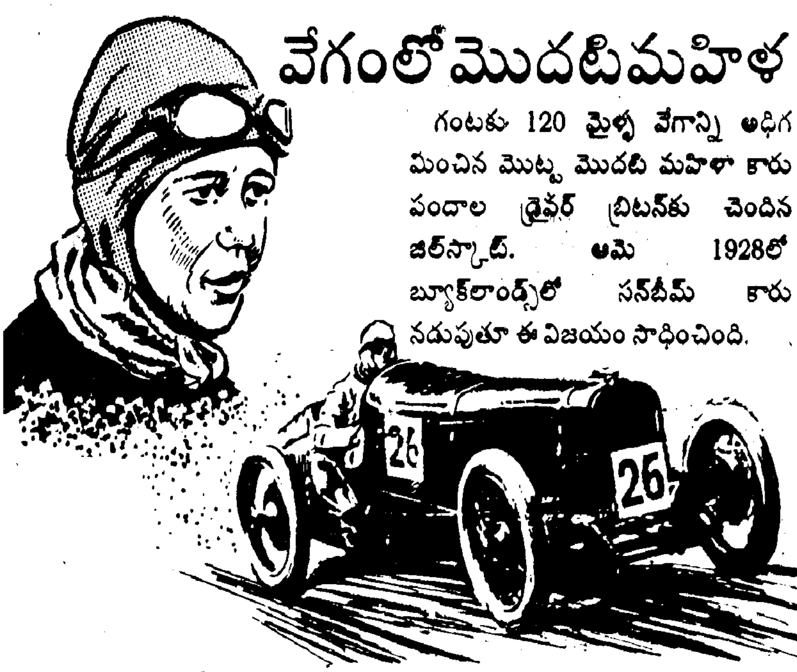

గంటకు 120 మైళ్ళ వేగాన్ని అధిగమించిన మొట్ట మొదటి మహిళా కారు పందాల డ్రైవర్ బ్రిటన్‌కు చెందిన జిల్‌స్కాట్. ఆమె 1928లో బ్యాక్‌లాండ్స్‌లో సన్‌బీమ్ కారు నడుపుతూ ఈ విజయం సాధించింది.

లవ్

టెన్నిస్‌లో సున్న అనడానికి లవ్ అంటారు. ఇది ఫ్రెంచి భాషలోని ల్యోఫ్ నుంచి మారి ఉండవచ్చునట. ల్యోఫ్ అంటే గుడ్డు. గుడ్డు సున్నలాగానే ఉంటుంది కదా!

చిన్నాడూ స్థిరపడ్డాడు. కోడళ్ళు ఎంత నాగరీకులయినా మొదట ఈ గడపలో తొలిసారిగా పాదం పెట్టాల్సిందేనననే తనమాట నెవరూ కాదనలేరు. ప్రతి నిత్యం ఈ ఇంట్లోని అణువణువూ సప్త స్వరాలతో మారుమ్రోగుతుండేవి. ఒకసారి తను మేఘరంజని రాగాలాపన చేస్తుంటే ఈ ఊరి స్కూలు తనిఖీ చెయ్యడానికొచ్చిన స్కూళ్ల ఇన్‌స్పెక్టర్ గుమ్మంముందే ఆగిపోయాడట తన్మయంగా- ఆయన సంగీత ప్రియుడే కాక ఎన్నో సంగీత సభలకి మెంబరు కూడ.

'అమ్మా! మీరేమీ అనుకోకపోతే ఒక్కమాట. ఇంత చక్కని గాత్రాన్ని ఈ పల్లెటూరికి మాత్రమే పరిమితం చేస్తే ఎలా? మీరు తీర్చిదిద్దుతున్న పిల్లలు మాణిక్యాల్లా బయట ప్రపంచంలో ఎన్నో బహుమతులు పొందుతున్నారని విన్నాను. మీ రంగీకరిస్తే మా త్యాగరాజసభలో మీ మొదటి కచేరీ ఏర్పాటు చేస్తాను. పక్క వాద్యాల ఏర్పాటు నేనే చూసుకుంటాను. మా పట్టణ ప్రజలు సంగీత ప్రియులు. మీలాంటి గాన సరస్వతిని కళ్లారా చూసి, తనివితీరా మీ సంగీతాన్ని ఆస్వాదించే భాగ్యం కలిగించండి'- అన్నా డాయన రెండు చేతులూ జోడించి.

తన జీవితం మలుపు తిరిగింది. తర్వాత ఎన్నో కచేరీలు చేసింది. ప్రశంసల నందుకుంది. కచేరీలమీద వచ్చే డబ్బుతోనే ముగ్గురి బిడ్డలనూ ప్రయోజకులను చేసి వాళ్లనొక ఇంటి వాళ్లను చేసింది. అయినా ఈ పెంకుటిల్లు మాత్రం వదలలేదు. ఎంత డబ్బు వచ్చినా ఏవో అవసరాలు శాపంలా తన్నుకుపోయేవితప్ప దీని మరమ్మత్తుకి మాత్రం ఉపకరించలేదు.

బిడ్డలు పెద్దవాళ్లయారుకదా వాళ్ళే తాతలనాటి ఈ ఇల్లు బాగు చేయిస్తారు అనుకుంది. కాని ప్రతివాడికీ ఏదో ఖర్చు.

తను కూడ కచేరీలు మానేసి ఐదేళ్లయింది. ఒంట్లో ఓపిక తగ్గిపోయింది. గొంతు అలసట భరించలేనని మొరాయిస్తోంది. అందుకే చిన్న చిన్న పాఠాలు చెప్పుకుంటూ ఇక్కడే ఉండేది కొన్నాళ్ళు-

కాని ఊరి పెద్దలంతా మందలించారు.

'అమ్మా మీ కీ ఊళ్లో ఉండడం మాకు సంతోషమే. అదృష్టం కూడా. కాని కొడుకులు ఎదిగొచ్చాక ఇంకా ఎందుకు మీ కీ తాపత్రయం? సుందర్రామయ్యగారూ, మీరూ మీ కిష్టమైన కొడుకు దగ్గర హాయిగా ఉండండి. ఆయనకీ పెద్ద వయసు. కొడుకుల దగ్గరుంటే మంచిదికదా!'

వారి భావం తన కర్థమయింది. వాళ్ళు చెప్పినట్లే - కొడుకులు కోరినట్లే ఈ ఇంటికి తాళం వేసి వారి దగ్గరకు వెళ్లారు. కాని అంతా మంచివాళ్ళే. కాని తనకే ఎందుకో నచ్చలేదు.

కొడుకులు బయట తిరిగి తిరిగి ఇంటికి చేరుకుంటారు. వారి మనసు కష్టపెట్టడం తన కిష్టం ఉండేదికాదు, కాని సంగీత సరస్వతి పట్ల ఏమాత్రం అభిమానం లేకపోగా హేళన, తిరస్కారం ఉన్న ఇంటిని తనెలా భరించగలదు?

గట్టిగా గొంతెత్తి తన కిష్టమైన రాగం ఏ సాయంకాలమో తెల్లారుజామునో పాడుతోంటే-

'ఇదెక్కడి దరిద్రం బాబూ! ఇవి గానా బజానాలు చేసే కొంపలా! పగలంతా చాకిరీతో ఛస్తే ఏ తెల్లారుజామునో నిద్ర పడుతుంది. ఇంతలో ఇదో గోల'- కొడుకు ఆఫీసుకి వెళ్ళిపోయాక పెద్ద కోడలు సూటీ పోటీగా అనేది.

'ఎంత చక్కని కంఠం లలితాంబగారూ మీది? మా అరవవాళ్లమయితే మిమ్మల్ని పీఠంమీద కూర్చోబెట్టి పూజించేవాళ్లం'. పక్కింటి అరవ అమ్మాళమ్మగారు తన కోడలి సాధింపు విని బాధ పడుతూ వచ్చీరాని తెలుగులో గొణిగేది. తనచేత ఏ కీర్తనో పాడించుకుని వినాలని ఆవిడ తాపత్రయం.

రెండో కొడుకుది అద్దె కొంప. ఆలోగిలిలోనే పది కాపురా లుంటాయి. తనకే బిడియంగా ఉండేది గొంతెత్తి పాడాలంటే. కాని అలవాటయిన నోరు ఊరుకోలేక, పాడలేక నరకయాతన ననుభవించేది.

ఎలాంటి సంగీతమైనా, సాహిత్యమైనా చక్కని శ్రోతలుంటేనే ఉత్సాహంతో పరవళ్ళు తొక్కుతూ గోదావరి ఝురిలా సాగిపోతుంది. కాని కొన్నాళ్లకి తనే సంగీతం మర్చిపోయేలా ఉండేది అక్కడి వాతావరణం-

చాలీ చాలని జీతం, వెచ్చాలు, పిల్లల జబ్బులు - స్కూలు ఫీజు రెండో కోడలి మంచితనానికి నోరు తెచ్చాయి.

ఇక మూడోవాడి ఇల్లు తన సంగీతానికి చాల అనువుగా ఉండేది- అందరికీ తలో గదీ. సత్యం కూడ రోజూ తల్లినీ దండ్రినీ మనసారా పలకరించిగాని హాస్పటల్‌కి వెళ్లేవాడు కాదు. కాని వాడిది క్షణం తీరికలేని వృత్తి. ఏ అర్ధరాత్రో ఇల్లు చేరేవాడు. వాడితో మాట్లాడాలని ఎంతో తపించిపోయిన తమకి ఆ అవకాశం దొరికేదికాదు. పైగా నాగరీకురాలయిన, లక్షాధికారిణి అయిన కోడలికి మావగారి పొడ అస్సలు కిట్టేది కాదు. ఇంటినిండా పుట్టింటి జనం

ఉండేవారు. తాము కూడ ఏదో సత్రంలో తలదాచుకోడాని కొచ్చిన కాందిశీకుల్లా అనిపించేది తప్ప 'తమ కొడుకు ఇల్లు' అనే భావం ఏ కోశానా కలిగేదికాదు. అటువంటి వాతావరణంలో తన గొంతు చిత్రంగా మూసుకుపోయేది.

'పిచ్చిమేళంతో వేగలేకపోతున్నాంరా తమ్ముడూ! ఎపుడో పదేనేళ్ళక్రితం చచ్చిపోయిన కూతురి పెళ్ళి అంటూ ముసలాడు ఆయన్ని సతాయించి మరీ డబ్బు దండుతున్నాడు. ఎక్కడ నిలవ చేస్తున్నాడో- ఇదంతా మా అత్తగారు ఆడిస్తున్న నాటకమేమో అని కూడ అనుమానంగా వుంది."- చిన్న కోడలి మాటలు తనలో ఏవో తంత్రుల్ని తెంపేసాయి.

తనకి కావాలంటే- ఇన్ని కచ్చేరీలు చేసిన తను- డబ్బు నిలవ చేయలేకపోయేదా?' 'చెట్టంత కొడుకులే తమ ధనం' అనుకుంది వెర్రి తల్లిలా-

కాని-

ఎందుకో కొడుకూ కోడళ్ళమీద కోపం రాలేదు. లోకం పోకడే అంత అనుకుంది. మనిషికి 'తనవి' అని స్వంతం లేని బ్రతుకు ఎంత నికృష్టమో తెలిసింది. కాని- తనకి బాధ కలిగించిన విషయం ఒక్కటే-

కొడుకులందరికీ తల్లీ దండ్రీ అంటే ఆపేక్షే. కాని వాళ్ళ పరిస్థితులే వాళ్ళకి ఆటంకాలు. కాని అందరూ ఒక్క విషయంలో మాత్రం ఏకమైపోయారు. తన ఆకాంక్షనొక్కరూ అర్థం చేసుకున్నారు కాదు-

'ఆ పాత ఇంటినేం పట్టుకు వేలాడతారమ్మా! అమ్మి పారేసి తలా కాస్త పంచుకుంటాం. మీకు ఎక్కడ ఇష్టమైతే అక్కడ నాలుగేసి నెలలు హాయిగా ఉండొచ్చు.'

'నిజమేరా అన్నయ్యా! వచ్చిన డబ్బును సేవింగ్స్‌లో వేసి నా కూతురి పెళ్ళికి దాస్తాను' అని రెండో వాడు శీను-

'నర్సింగ్‌హోం కట్టాలనుకుంటున్నాంగా వేణ్ణీళ్ళకి చన్నీళ్ళు' అన్న చిన్న కోడలు-

'ఓ చిన్న ఫ్లాటుకి అడ్వాన్సు కట్టొచ్చు' అని పెద్ద కొడుకూ

ఒక్కటే మాట- కాని ఒక్కటే బాణంలా తగిలింది తనకి.

'భలేవారేనర్రా! భ్రమర పురుడూ పుణ్యానికీ వస్తే ఎక్కడుంచుతాం'- ఆయన మాటల్ని వాళ్ళు ఖాతరు చెయ్యనేలేదు.

'ఆ పాత ఇల్లు అమ్మడం దేనికిరా రంగా! ఎంత వస్తుం?'-తను పెద్ద కొడుకుని ప్రాధేయ పూర్వకంగా అడిగింది సంశయిస్తూనే.

'భలేదానివమ్మా! ఇదివరకంటే అది పల్లెటూరు గాని ఇప్పుడా వూళ్ళో సినిమా హాలు, హైస్కూలు, ఆస్పత్రి వచ్చేయి. అది ఏ బిజినెస్ వాళ్ళయినా కొనుక్కుంటే పెద్ద బిల్డింగ్ కట్టుకుంటారు. మొన్నెవరికో చూపిస్తే లక్షదాకా ఇస్తామన్నారు. నాన్న, నువ్వూ వెళ్ళి పాత సామానంతా తెగ నమ్మండి. నేను....'

తన గుండె లవిసిపోయాయి. పండగ వెళ్ళిన మర్నాడే ఆయన్ను తీసుకుని వచ్చేసింది. ఎందుకంటే మధ్యను కెలికినకొద్దీ దాని ఆయువు పెరుగుతుంది.

'టీచర్! ఇపుడు చూసుకోండి మీ యిల్లు!'- పల్లవి మాటల్తో ఈ లోకంలోకి వచ్చింది లలితాంబ. ఆప్యాయంగా ప్రతి గోడనూ తడిమి చూసుకుంది. ఒకనాటి తన శిష్యులంతా కలిసి ఇంట్లోని బూజులన్నీ దులిపేసారు. చక్కగా కడిగి ముగ్గులు పెట్టారు. పెరట్లో తులసికోట దగ్గర అలికి ముగ్గులు పెట్టి ప్రమిదలో నూనె పోసి వత్తి వేసి రడీగా ఉంచారు. తన అలవాట్లన్నీ వాళ్ళకెంత గుర్తున్నాయి?

కడుపు కట్టుకుని రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని పెంచిన బిడ్డలకి తన సెంటిమెంటు, సాంప్రదాయం

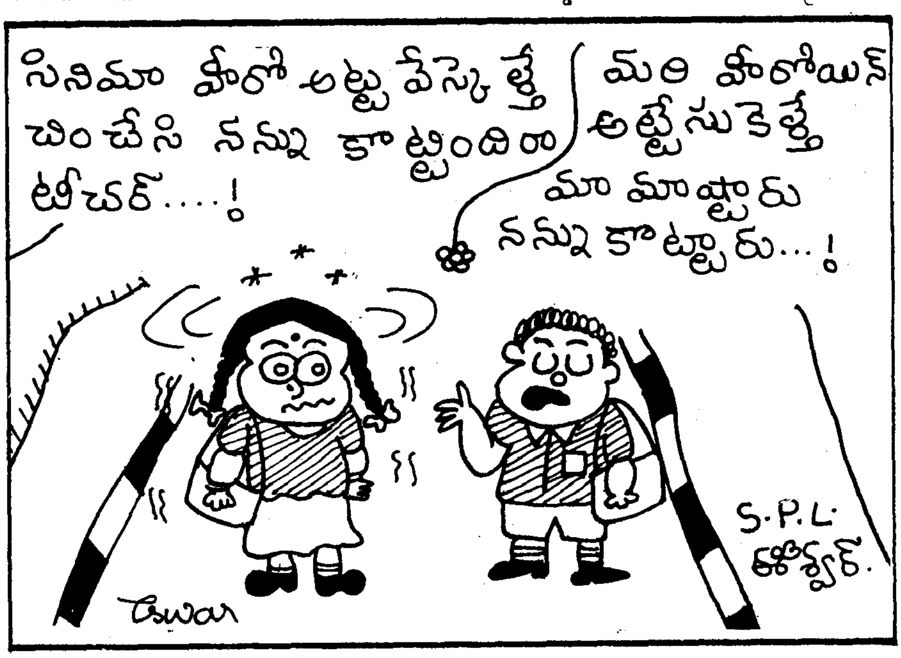

అల

పరుగు పరుగున వచ్చినా-
పెదవైనా విప్పని
బదులైనా చెప్పని
ఎద కరగని
"శిలా" ప్రియుని గుండెల్లో
పగిలిన అల
సహస్ర శకలాలై
కడలిలో నే కలిసింది
ప్రేమకు ప్రతీకలా!

-రుషి

అక్కర్లేకపోయాయి.

'టీచర్! మిమ్మల్నీసారి పోనీయం. మా స్కూలు పిల్లలంతా సాయంత్రం మీ దగ్గరే నేర్చుకుంటారుట'-లక్ష్మి ఉత్సాహంగా అంది.

'మీరు లేని ఈ ఏడు మాకేం బాగులేదు టీచర్! బాబుగారూ మీరు మమ్మల్నొదిలి వెళ్ళకండి. మీకేం కావల్సినా మేం చూస్తాంగా! అంతగా చూడాలంటే మీ వాళ్ళనే ఇక్కడికి రమ్మనండి'- తొమ్మిదేళ్ళ తన ప్రియ శిష్యురాలు నీల, లలితాంబ చెయ్యి పట్టుకుంది ప్రేమగా-

'అలాగేనమ్మా'- నీల తల నిమిరింది లలితాంబ.

'లలితా! నువ్వు మేఘరంజని పాడి ఎన్నో ఏళ్ళయినట్టుందే! అది పాడితే మన భ్రమర నాట్యం చేస్తున్న నెమలిలా నా కళ్ళముందు కనిపిస్తుంది- వాలు కుర్చీలో తన్మయంగా కళ్ళు మూసుకుని పడుకున్న సుందరామయ్య అన్నారు.

తులసికోటముందు- గొంతెత్తి తీయగా- గంభీరంగా- మేఘరంజని పాడుతుంటే ఆ ఇంటి గోడలు, పెంకులు. తలుపులు, పెరట్లోని చెట్టూ చేమ- సుందరామయ్యతో బాటు తన్మయంగా విన్నాయి. మర్నాడే కొడుకులకి ఉత్తరం రాసి పడేసి తృప్తిగా నిట్టూర్చింది లలితాంబ- 'ఇల్లు అమ్మదలుచుకోలేదు'- అని.

ఎందుకంటే-

కాలం కదిలినా కొండలు కదలవు.

ఆ కొండమీదనుంచి ఎన్నో మేఘాలు కదలిపోతాయి.

కాని కొండతో తోడుగా ఉండిపోవు.

నల్లని బరువైన మేఘం కొండని తాకి వర్షించేలా ఒక్క కన్నీటి బొట్టు విడవాలన్నదే ఇప్పటి ఆమె ఆకాంక్ష-

జీవధారలా మేఘరంజని సాగిపోతూనే వుంది నిరాఘాటంగా

లలితాంబ పండు తమలపాకువంటి చెక్కిళ్ళపై అవిరళంగా ప్రవహిస్తున్న కన్నీటి ధారల్లా. □